

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ

"ЗАТВЕРДЖУЮ"

Проректор з навчально-методичної роботи

Каріна НЕМАШКАЛО

ІНТЕЛЕКТУАЛЬНА ВЛАСНІСТЬ І ТРАНСФЕР ТЕХНОЛОГІЙ
робоча програма навчальної дисципліни

Галузь знань	07 "Управління та адміністрування"
Спеціальність	073 "Менеджмент"
Освітній рівень	другий (магістерський)
Освітня програма	"Менеджмент"

Статус дисципліни	обов'язкова
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська

Завідувач кафедри
менеджменту, логістики та інновацій

Олена ЯСТРЕМСЬКА

Харків
2022

ЗАТВЕРДЖЕНО

на засіданні кафедри менеджменту логістики та інновацій.

Протокол № 1 від 25.08.2022 р.

Розробник:

Томах Вікторія Володимирівна, к.е.н., доцент

**Лист оновлення та перезатвердження
робочої програми навчальної дисципліни**

Навчальний рік	Дата засідання кафедри – розробника РПНД	Номер протоколу	Підпис завідувача кафедри

Анотація навчальної дисципліни

Навчальна дисципліна «Інтелектуальна власність і трансфер технологій» є обов'язковою дисципліною другого (магістерського) рівня спеціальності «Менеджмент». Дана дисципліна дозволяє сформуванню знань щодо принципів і особливостей управління інтелектуальною власністю та трансфером технологій. Саме знання та вміння управляти інтелектуальною власністю та визначати доцільність та вміти організовувати трансфер технологій є важливим чинником конкурентоспроможності підприємства, що й обумовлює актуальність даної дисципліни.

Мета навчальної дисципліни: засвоєння студентами теоретико-методичних основ та оволодіння практичними навичками в сфері охорони та розпорядження майновими правами інтелектуальної власності, технологічного аудиту, трансферу технологій, введення до господарського обороту об'єктів права інтелектуальної власності.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Інтелектуальна власність і трансфер технологій» є: поглиблення та систематизація знань щодо основних положень теорії інтелектуальної власності та трансферу технологій; сутності інтелектуальної власності як економічної категорії; формування вміння і навичок використання основних інструментів управління інтелектуальною власністю та трансферу технологій; знайомство з міжнародні аспекти розвитку інтелектуальної власності; оволодіння навичками системного підходу у проведенні трансферу технологій; розробка рекомендацій щодо удосконалення системи управління інтелектуальною власністю та трансфером технологій.

Предметом навчальної дисципліни є економіко-правові аспекти управління інтелектуальною власністю підприємства та трансфером технологій як його конкурентною перевагою в умовах розвитку національної інноваційної системи.

Характеристика навчальної дисципліни

Курс	1М
Семестр	1
Кількість кредитів ECTS	5
Форма підсумкового контролю	Іспит

Структурно-логічна схема вивчення навчальної дисципліни

Пререквізити	Постреквізити
Менеджмент, Економіка знань та інноваційна інфраструктура, Венчурне інвестування, Креативний менеджмент, Стратегічний менеджмент, Управління людськими ресурсами, управління інноваційними проектами	Дисципліни професійного спрямування за спеціальністю

Компетентності та результати навчання за дисципліною

Компетентності	Результати навчання
ЗК4. Здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети	РН1. Критично осмислювати, вибирати та використовувати необхідний науковий, методичний і аналітичний інструментарій для управління в непередбачуваних умовах
СК8. Здатність використовувати маркетингові технології комерціалізації інновацій	
СК6. Здатність формувати лідерські якості та демонструвати їх в процесі управління людьми	РН2. Ідентифікувати проблеми в організації та обґрунтовувати методи їх вирішення;
СК7. Здатність розробляти проекти, стартап проекти, управляти ними, виявляти ініціативу та підприємливість	РН3. Проектувати ефективні системи управління організаціями
СК8. Здатність використовувати маркетингові технології комерціалізації інновацій	РН4. Обґрунтовувати та управляти проектами, генерувати підприємницькі ідеї
СК10. Здатність до управління організацією та її розвитком на основі інноваційних процесів та управління інтелектуальною власністю	
ЗК6. Здатність генерувати нові ідеї (креативність);	РН5. Планувати діяльність організації в стратегічному та тактичному розрізах
СК7. Здатність розробляти проекти, стартап проекти, управляти ними, виявляти ініціативу та підприємливість;	
ЗК4. Здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети	РН6. Мати навички прийняття, обґрунтування та забезпечення реалізації управлінських рішень в непередбачуваних умовах, враховуючи вимоги чинного законодавства, етичні міркування та соціальну відповідальність;
СК6. Здатність формувати лідерські якості та демонструвати їх в процесі управління людьми	
СК10. Здатність до управління організацією та її розвитком на основі інноваційних процесів та управління інтелектуальною власністю	РН7. Організовувати та здійснювати ефективні комунікації всередині колективу, з представниками різних професійних груп та у міжнародному контексті
СК4. Здатність до ефективного використання та розвитку ресурсів організації	РН8. Застосовувати спеціалізоване програмне забезпечення та інформаційні системи для вирішення задач управління організацією
СК3. Здатність до саморозвитку, навчання впродовж життя та ефективного самоменеджменту	РН9. Вміти спілкуватись в професійних і наукових колах державною та іноземною мовами;
СК4. Здатність до ефективного використання та розвитку ресурсів організації	РН10. Демонструвати лідерські навички та вміння працювати у команді, взаємодіяти з людьми, впливати на їх поведінку для вирішення професійних задач

СК10. Здатність до управління організацією та її розвитком на основі інноваційних процесів та управління інтелектуальною власністю	РН11. Мати навички забезпечення особистого професійного розвитку та планування власного часу
ЗК1. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні	РН13. Вміти планувати і використовувати інформаційне, математичне, методичне, матеріальне, фінансове та кадрове забезпечення організації (підрозділу).
СК8. Здатність використовувати маркетингові технології комерціалізації інновацій	
ЗК2. Здатність до спілкування з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності)	РН14. Застосовувати та створювати комплексні управлінські технології, методи й інструменти для ефективного та результативного управління підприємствами для їх розвитку
СК10. Здатність до управління організацією та її розвитком на основі інноваційних процесів та управління інтелектуальною власністю	

Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Сутність інтелектуальної власності

Тема 1.1. Поняття інтелектуальної власності.

Економіко-правовий зміст інтелектуальної власності. Інтелектуальна власність як результат розумової творчої діяльності. Трактуювання поняття «інтелектуальна власність» в економічній літературі з урахуванням різних теоретико-методологічних підходів. Результати інтелектуальної праці, як об'єкт інтелектуальної власності. Сфери прав інтелектуальної власності: промислова власність, авторське право та суміжні права. Особливості управління інтелектуальною власністю.

Національна інноваційна система. Значення інтелектуальної власності в формуванні національної інноваційної системи. Проблеми управління інтелектуальною власністю та напрями їх вирішення. Нормативні акти в сфері інтелектуальної власності в Україні. Концепція розвитку національної системи правової охорони інтелектуальної власності. Об'єкти та суб'єкти права інтелектуальної власності. Групи об'єктів інтелектуальної власності. Суб'єкти права інтелектуальної власності.

Тема 1.2. Набуття прав на об'єкти інтелектуальної власності

Правова охорона об'єктів патентного права. Сутність та структура промислової власності. Ознаки об'єктів, що входять до складу промислової власності. Основні суб'єкти відносин промислової власності. Правова охорона засобів індивідуалізації учасників товарного обігу, товарів і послуг. Торговельна марка, фабричний знак, логотип, слоган, бренд. Класифікація товарних знаків для товарів та послуг. Нетрадиційні об'єкти інтелектуальної власності. Правова охорона об'єктів авторського та суміжних прав. Сутність авторського права. Специфічні ознаки авторського права. Основні суб'єкти авторського права. Суміжні права, їх ознаки. Міжнародна правова охорона інтелектуальної власності. Формування глобального ринку прав на об'єкти інтелектуальної власності. Міжнародне співробітництво у сфері патентного права.

Тема 1.3. Захист прав інтелектуальної власності.

Нормативна база щодо захисту об'єктів права інтелектуальної власності. Закон України "Про власність", Закони України "Про охорону прав на винаходи і корисні моделі", "Про охорону прав на промислові зразки", Закон України "Про авторське право і суміжні права", "Про

охорону прав на знаки для товарів і послуг", ЗУ "Про обмеження монополізму та недопущення недобросовісної конкуренції у підприємницькій діяльності", ЗУ "Про охорону прав на сорти рослин", ЗУ "Про захист від недобросовісної конкуренції", ЗУ "Про охорону прав на топографії інтегральних мікросхем". Міжнародні аспекти охорони та захисту авторського та суміжних прав. Бернська конвенція про охорону літературних і художніх творів.

Тема 1.4. Здійснення права та економіка інтелектуальної власності

Права та обов'язки власників охоронних документів на об'єкти права інтелектуальної власності. Зміст прав і обов'язків власника охоронного документа на об'єкт промислової власності. Правова форма реалізації права на об'єкт інтелектуальної власності. Сутність і механізм комерціалізації інтелектуальної власності.

Змістовий модуль 2. Особливості та значення трансферу технологій

Тема 2.1. Сутність і об'єктивні передумови розвитку трансферу технологій

Теоретико-методологічна сутність техніки, технології та технологічної інновації. Взаємозв'язок техніки, технології та технологічної інновації. Інноваційні технології. Технологічні уклади. Сутність трансферу та комерціалізації технологій. Механізми трансферу технологій. Комерціалізація технологій. Види комерціалізації. Учасники процесу трансферу. Етапи трансферу технологій. Організаційні форми трансферу технологій. Форми трансферу технологій. Класифікація організаційних форм. Інжиніринг. Канали передачі технології. Франчайзинг.

Тема 2.2. Організація та засоби управління трансфером технологій

Економічна сутність технологічного аудиту та методика його проведення. Визначення технологічного аудиту, етапи. Цілі технологічного аудиту в організаціях різного типу. Основні підходи до оцінювання комерційного потенціалу технологій. Методи оцінювання. Визначення етапу розробки. Відбір інноваційних ідей. Аналіз технологій конкурентів. Методичний інструментарій технологічного аудиту. Ранжування інтелектуально-інноваційних технологій за методом функції бажаності. Вибір еталонних технологій на засадах бенчмаркінгу. Оцінка ризиків комерціалізації.

Поняття та сутність ліцензій. Поняття, предмети та види ліцензій. Класифікація ліцензій. Ліцензіат, ліцензіар. Строкові особливості ліцензування. Ліцензійний договір. Основні суб'єкти ліцензійного договору. Структура та зміст ліцензійного договору. Основні форми ліцензійної винагороди. Ліцензійні платежі, роялті. Визначення економічної ефективності продажі та купівлі ліцензій.

Тема 2.3. Ціноутворення та методи оцінки технологій

Поняття та цілі оцінки інтелектуальної власності. Законодавчо-нормативна база вартісної оцінки технологій. Види вартості. Методи оцінки технологій. Методи вартісної оцінки технологій. Методи витратного підходу. Методи прибуткового підходу. Методи ринкового (порівняльного) підходу. Оцінка вартості інтелектуальних технологій з урахуванням індексу цитування. Оцінка вартості інтелектуальних технологій з урахуванням індексу цитування на прикладі патентів.

Перелік практичних (семінарських) / лабораторних занять, а також питань та завдань до самостійної роботи наведено у таблиці "Рейтинг-план навчальної дисципліни".

Методи навчання та викладання

У процесі викладання навчальної дисципліни «Інтелектуальна власність та трансфер технологій» для реалізації визначених компетентностей освітньої програми та активізації освітнього процесу на лекційних/лабораторних заняттях основним методом є пояснювально-ілюстративний метод. Усі лекції представлені у вигляді презентацій з використанням Microsoft PowerPoint. На заняттях передбачено застосування таких методів навчання як: міні-лекції (Тема 1.1, 2.1), групова робота (Тема 1.3, 1.4), кейс-технології (Тема 1.3), семінари-дискусії (Тема 2.1), ділові ігри (Тема 2.2), ситуаційні завдання (Тема 2.3).

Під час проведення лекційних та лабораторних занять використовуються також: репродуктивні, проблемне викладання, частково-пошуковий, дослідницький методи викладання.

Порядок оцінювання результатів навчання

ХНЕУ ім. Кузнеця використовує накопичувальну (100-бальну) систему оцінювання.

Поточний контроль, що здійснюється протягом семестру під час проведення лекційних, практичних занять і оцінюється сумою набраних балів (максимальна сума – 100 балів; мінімальна сума, що дозволяє здобувачу скласти іспит, – 35 балів). Порядок проведення поточного оцінювання знань здобувачів відбувається під час лекційних, практичних та лабораторних занять та виконання завдань.

Практичні та лабораторні заняття: за вирішення запропонованих завдань за темами 1.3, 1.4, 2.2 отримують по 5 балів (за умови повного виконання з наданням достатніх пояснень); виконання лабораторного завдання за темою 2.3 дає можливість отримати 6 балів (за умови повного виконання з наданням достатніх пояснень), виконання тесту дає можливість отримати 5 балів (за умови правильної відповіді на всі питання тесту), захист презентацій (по одній презентації за кожним модулем) за результатами самостійної роботи дає можливість отримання 7 балів, написання колоквиумів – підсумкових контрольних робіт оцінюються по 10 балів. Загальна кількість балів за практичні заняття складає 60 балів.

Самостійна робота включає пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою, підготовка до тестових завдань, експрес опитування, контрольних робіт. Результати самостійної роботи перевіряються і оцінюються під час аудиторного поточного контролю – усних опитувань, доповідей і письмових робіт.

Підсумковий контроль знань та компетентностей студентів з навчальної дисципліни здійснюється на підставі проведення семестрового екзамену, завданням якого є перевірка розуміння студентом програмного матеріалу в цілому, логіки та взаємозв'язків між окремими розділами

Під час семестрового контролю у формі екзамену підсумкова кількість балів з навчальної дисципліни (максимум – 100 балів) визначається як сума (проста) балів за результати успішності здобувача при поточному контролі. Мінімумально можлива кількість балів за поточний і модульний контроль упродовж семестру – 35. Здобувача слід вважати атестованим, якщо сума балів, одержаних за результатами підсумкової/семестрової перевірки успішності, дорівнює або перевищує 60. Сумарний результат у балах за семестр складає: «60 і більше балів – зараховано», «59 і менше балів – не зараховано» та заноситься у екзаменаційну «Відомість обліку успішності» навчальної дисципліни.

Форми оцінювання та розподіл балів наведено у таблиці "Рейтинг-план навчальної дисципліни".

Рейтинг-план навчальної дисципліни

Тема	Форми та види навчання	Форми оцінювання	Мак бал
1	2	3	4
ТЕМА 1.1. Поняття інтелектуальної власності	<i>Аудиторна робота</i>		
	Лекція 1. Поняття інтелектуальної власності	Активна робота	
	Лабораторне заняття 1. Визначення рубрик міжнародної патентної класифікації щодо ОІВ	Виконання завдання	
	<i>Самостійна робота</i>		
	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до лабораторного заняття		
ТЕМА 1.2. Набуття прав на об'єкти інтелектуальної власності	<i>Аудиторна робота</i>		
	Лекція 2. Набуття прав на об'єкти інтелектуальної власності	Активна робота	
	Практичне заняття 1. Визначення прибутку, одержаного від використання об'єктів промислової власності	Презентація	7
	<i>Самостійна робота</i>		
	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до лабораторного заняття		
ТЕМА 1.3. Захист прав інтелектуальної власності	<i>Аудиторна робота</i>		
	Лекція 3. Захист прав інтелектуальної власності	Активна робота	
	Лабораторна робота 2. Визначення існуючих патентів щодо визначеного ОІВ	Виконання лабораторної роботи	5
	Практичне заняття 2. Розв'язання практичних ситуацій щодо здійснення права інтелектуальної власності	Активна робота	
	<i>Самостійна робота</i>		
	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до лабораторного заняття		
ТЕМА 1.4. Здійснення права та економіка інтелектуальної власності	<i>Аудиторна робота</i>		
	Лекція 4. Здійснення права та економіка інтелектуальної власності	Активна робота	
	Лабораторна робота 3. Визначення вартості об'єктів та прав промислової інтелектуальної власності як різних предметів оцінки	Виконання лабораторної роботи	5
	Практичне заняття 3. Колоквіум	Колоквіум	10
<i>Самостійна робота</i>			

міка інтелектуальної власності	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до лабораторного заняття та колоквіуму		
ТЕМА	<i>Аудиторна робота</i>		
2.1. Сутність і об'єктивні передумови розвитку трансферу технологій.	Лекція 5. Сутність і об'єктивні передумови розвитку трансферу технологій	Активна робота	
	Лабораторна робота 4. Визначення вартості об'єктів та прав промислової інтелектуальної власності як різних предметів оцінки в умовах венчурного інвестування	Виконання завдання	
	Практичне заняття 4. Визначення вартості об'єктів та прав маркетингової інтелектуальної власності як різних предметів оцінки	Тести	5
	<i>Самостійна робота</i>		
	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до лабораторного заняття		
ТЕМА	<i>Аудиторна робота</i>		
2.2. Організація та засоби управління трансфером технологій	Лекція 6. Організація та засоби управління трансфером технологій	Активна робота	
	Лабораторна робота 5. Проведення технологічного аудиту	Робота в групі	5
	Практичне заняття 5. Здійснення права інтелектуальної власності	Презентація	7
	<i>Самостійна робота</i>		
	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до лабораторного заняття, презентації		
ТЕМА	<i>Аудиторна робота</i>		
2.3. Ціноутворення та методи оцінки технологій	Лекція 7. Ціноутворення та методи оцінки технологій		
	Лабораторна робота 6. Проведення технологічного аудиту	Виконання завдання	6
	Лабораторна робота 7. Класифікація технологій		
	Лабораторна робота 8. Визначення форми технологічного трансферу	Колквіум	10
	<i>Самостійна робота</i>		
	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до лабораторного заняття		

Рекомендована література

Основна

1. Інтелектуальна власність та патентознавство : підручник / Н. О. Білоусова, Н. В. Гаврушкевич, М. А. Данильченко та ін. : за ред. проф. П. М. Цибульова та доц. А. С. Ромашко. – Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, Вид-во «Політехніка», 2021. – 374 с.
2. Інтелектуальна власність в галузі комп'ютерингу [Текст] : підручник / О. Б. Вовк [та ін.] ; за наук. ред. В. В. Пасічника. - Львів : Новий Світ-2000, 2021. - 317 с.

Додаткова

3. Бутнік-Сіверський О., Дорожко Г. Методологія трансферу технологій у сфері інтелектуальної власності: економіко-правова природа походження та визначення окремих термінів / О. Бутнік-Сіверський, Г. Дорожко // Теорія і практика інтелектуальної власності. – 2021. – № 2 – С. 75 – 89.
4. Кваша Т. К., Паладченко О. Ф., Молчанова І. В. Трансфер технологій як реалізація науково-технічного та інтелектуального потенціалу України. Наука, технології, інновації. 2018. № 1. С. 72–79.
5. Кушнір Г. Л. Трансфер технологій: механізми та інструменти: монографія / Г. Л. Кушнір. – Київ : УкрІНТЕІ, 2018. – 260 с.
6. Новіков Є. А. Правове регулювання діяльності мережі трансфертехнологій : монографія. Харків : НДІ ПЗІР НАПрНУ. – 2019. – 173 с.
7. Якубівський І. Є. Набуття, здійснення та захист майнових прав інтелектуальної власності в Україні : монографія / І. Є. Якубівський. – Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2019. – 522 с.

Інформаційні ресурси в Інтернеті

8. Актуальні проблеми інтелектуальної власності в інформаційній сфері / Інформаційно-аналітичний дайджест / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: nbuv.gov.ua/images/vydannya/2022/Aktualni_problemu_intelektualnoi_vlasnosti_no9.pdf
9. Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
10. Корнілова І. М., Руденко Є. О. Методичне забезпечення обґрунтування трансферу технологій. БІЗНЕСІНФОРМ. 2019. № 2. С. 85–94. / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.readcube.com/articles/10.32983%2F2222-4459-2019-2-85-94>.
11. Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського. URL: www.nbuv.gov.ua
12. ПНС курсу «Інтелектуальна власність та трансфер технологій» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://pns.hneu.edu.ua/course/view.php?id=449>